

Bydgoskie Towarzystwo Naukowe

Prace Wydziału Nauk Humanistycznych

Prace Komisji Sztuki

Nr VIII

ISSN 0067-947X

Kultura muzyczna w świetle badań historycznych i pedagogicznych

Zbiór rozpraw pod redakcją
Elżbiety Szubertowskiej

Bydgoszcz 2005

Bydgoskie Towarzystwo Naukowe
Prace Wydziału Nauk Humanistycznych
Prace Komisji Sztuki

Nr VIII

ISSN 0067-947X

**Kultura muzyczna
w świetle badań
historycznych i pedagogicznych**

Zbiór rozpraw pod redakcją
Elżbiety Szubertowskiej

Bydgoszcz 2005

Redaktor naukowy
dr Elżbieta Szubertowska

Recenzent tomu
prof. dr hab. Ewa Zwolińska

Publikacja dofinansowana przez
Ministerstwo Edukacji i Nauki,
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

© Copyright by Bydgoskie Towarzystwo Naukowe

ISSN 0067-947X

Rozpowszechnianie
Bydgoskie Towarzystwo Naukowe
ul. Jezuicka 4, 85-102 Bydgoszcz
telefax 052 322 22 68
email: btn@um.bydgoszcz.pl

Druk i oprawa:
Zakład Małej Poligrafii NOWPOLL s.c.
ul. Łanowa 3, Bydgoszcz

Spis treści

1. Przedmowa str. 5
2. Marlena Pietrzykowska
Muzyka na fortepian solo Ryszarda Kwiatkowskiego
Ryszard Kwiatkowski's music for solo piano str. 7
3. Andrzej Michalski
Model kształcenia muzyków przed małą reformą systemu edukacji
muzycznej w PRL
Education Model of Musicians before the Small Reform of PRL usic
ducation System str. 19
4. Andrzej Michalski
Model szkolnictwa muzycznego po 1966 roku w PRL
Model of Music Education after in Polish People's Republic PRL str. 31
5. Beata Bonna
Środowiskowe uwarunkowania aktywności muzycznej młodzieży
Environmental conditioning of musical activity of the young str. 51
6. Beata Bonna
Aktywność muzyczna młodzieży – relacja z badań
Musical activity of the young research account str. 61
7. Elżbieta Szubertowska
Orientacja w aktualnym życiu muzycznym środowiska jako przejaw
uczestnictwa młodzieży w kulturze
The knowledge of the present musical life of society as an indication of
the adolescents' taking part in culture str. 70
8. Elżbieta Szubertowska
Opera w aktywności muzycznej i opiniach młodzieży
The opera in the aspect of musical activity str. 80

Aktywność muzyczna młodzieży – relacja z badań

Streszczenie

Artykuł zawiera rezultaty badań dotyczących różnorodnych form aktywności muzycznej młodzieży. Badania przeprowadzone zostały w bydgoskich szkołach gimnazjalnych oraz licealnych w 2004 roku. Wynika z nich, że aktywność muzyczna uczniów przejawia się w różnorodnych formach kontaktu z muzyką, do których należą: śpiew, gra na instrumentach, taniec, tworzenie i słuchanie muzyki, czytelnictwo książek oraz kolekcjonowanie zbiorów o tematyce muzycznej. Zaobserwowano także, iż aktywność muzyczną uczniów zdominowała muzyka młodzieżowa. Najwięcej badanych słucha tego rodzaju muzyki za pośrednictwem płyt i taśm. Badania ujawniły ponadto, że młodzież wykazuje się wysokimi kompetencjami w zakresie rozpoznawania stylów i wykonawców muzyki młodzieżowej, natomiast zdecydowanie słabiej radzi sobie z identyfikacją kompozytorów i utworów muzyki artystycznej.

Słowa kluczowe: formy aktywności muzycznej młodzieży, muzyka młodzieżowa

Wprowadzenie

Muzyka o wysokich walorach artystycznych wywiera dobroczynny wpływ na kształtowanie się osobowości młodego człowieka. Kontakt z nią przyczynia się do rozwoju wrażliwości estetycznej, dobrego smaku, procesów poznawczych i sfery emocjonalnej. W czasach nam współczesnych, w dobie prymatu kultury masowej, wszechobecna muzyka młodzieżowa będąca jej przejawem, zawładnęła gustem i sercem młodego człowieka, stając się symbolem identyfikacji pokoleniowej. Muzykę młodzieżową definiuje się jako rodzaj muzyki popularnej tworzonej przez młodzież lub dla młodych słuchaczy, obejmującej różnorodne gatunki muzyczne z przewagą rocka i jego odmian (Chodkowski 1995, s. 563-564).

Obok muzyki i obrazu najważniejszym środkiem komunikowania się młodego pokolenia jest słowo, stanowiące istotny składnik muzyki młodzieżowej. Treści słowne tego typu muzyki zawierają określone przesłanie, będące prezentacją pragnień i oczekiwań twórców oraz odbiorców. Treści te są jednocześnie odbiciem zmian zachodzących w świadomości młodzieży, które odnoszą się do świata wartości pod wpływem zmieniającej się rzeczywistości. W wielu przekazach słownych znajdują wyraz wartości powszechnie akceptowane przez młode pokolenie, a więc miłość, przyjaźń, szacunek dla tradycji. Występuje w nich także problematyka kontestująca kłamstwo, zło i upadek moralny współczesnej cywilizacji. Jednak obok pozytywnych elementów, muzyka młodzieżowa zawiera w sobie także elementy negatywne, nieakceptowane społecznie. Krytykę wywołują zachowania niektórych grup muzycznych, obsceniczne teksty utworów, jak również poziom ich muzycznego wy-

konywania. Ta negatywna strona muzyki młodzieżowej wywiera wpływ na młodego człowieka, a zarazem na jej obiór przez osoby dorosłe (Rogalski 2000, s. 133).

Istotny problem związany z muzyką młodzieżową polega również na tym, że nie zbliża ona młodego pokolenia do muzyki artystycznej, a determinując jego zainteresowania i preferencje muzyczne staje się czynnikiem „(...) który zachwiał fundamentami systemu umożliwienia upowszechniającego muzykę jako dziedzinę sztuki” (Rogalski 2000, s. 134).

Młody człowiek, poszukując kontaktu z muzyką, podejmuje różnorodne formy aktywności muzycznej, do których zaliczyć należy aktywność ekspresyjną, percepcyjną i intelektualną (Szubertowska 2002, s. 61). Na aktywność ekspresyjną składają się wszystkie rodzaje wykonawstwa muzycznego (śpiew, gra na instrumentach, taniec) oraz twórczość (Szubertowska 2003, s. 76). Do form aktywności percepcyjnej, polegającej na słuchaniu muzyki i postrzeganiu jej elementów, charakteru, ogólnego wyrazu i nastroju, treści muzycznych i pozamuzycznych, wchodzi przede wszystkim różne sposoby jej słuchania oraz udział w koncertach (Uchyła-Zroski 1999, s. 24; Szubertowska 2003, s. 76). Ostatnim wyróżnionym tu rodzajem jest aktywność intelektualna, do której zalicza się te formy kontaktu z muzyką, które wiążą się z samodzielnym zdobywaniem wiedzy o muzyce i kompozytorach za pośrednictwem książek, czasopism oraz dyskusji, jak również bardziej pośrednie formy działalności muzycznej, np. kolekcjonerstwo związane z muzyką (Szubertowska 2003, s. 76).

W sytuacji nikłego kontaktu młodych z muzyką we współczesnej szkole, interesującym zagadnieniem wydawało się zdiagnozowanie stanu ich aktywności muzycznej. Podejmując tę problematykę, kilkusobowy zespół badawczy pod moim kierunkiem, w 2004 roku przeprowadził badania wśród 109 uczniów pierwszych i trzecich klas liceów ogólnokształcących w Bydgoszczy i Nakle oraz 96 uczniów pierwszych i trzecich klas gimnazjów w Bydgoszczy i Wtelnie. Ich celem było m.in. uzyskanie odpowiedzi na trzy zasadnicze pytania: Jakie formy kontaktu z muzyką zdominowały aktywność muzyczną młodzieży? Jaki rodzaj muzyki zdominował formy aktywności muzycznej młodzieży? Czy młodzież potrafi rozpoznawać różne style i wykonawców muzyki młodzieżowej (zarówno współczesnej, jak i minionych dekad) oraz utwory i kompozytorów muzyki poważnej? Biorąc pod uwagę dotychczasowe wyniki badań, jak również potoczne obserwacje, przyjęto założenia, iż dominującą formę kontaktu młodych z muzyką stanowi jej słuchanie, oraz – że muzyka młodzieżowa zdominowała wszelkie formy aktywności muzycznej młodego pokolenia. Założono ponadto, iż umiejętności badanych związane z rozpoznawaniem różnych stylów muzycznych popularnych wśród młodzieży są ukształtowane lepiej niż umiejętności dotyczące identyfikacji muzyki poważnej. W badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Za pośrednictwem ankiety i sprawdzianu¹ zebrane zostały informacje niezbędne do empirycznej weryfikacji problemów badawczych, sformułowanych w formie pytań.

Wyniki badań

Wnikliwa analiza uzyskanych danych² ujawniła, że wśród form aktywności ekspresyjnej uprawianych przez młodzież dominuje taniec, głównie dyskotekowy (zob. tab. 1). Badani najczęściej tańczą w dyskotekach, domu i klubach. Nieliczne osoby uczęszczają również na kursy tańca towarzyskiego.

Kolejną formą aktywności ekspresyjnej, cieszącą się dużą sympatią młodzieży, jest spontaniczny śpiew. Młodzi ludzie muzykują w ten sposób podczas wykonywania co-

dziennych czynności, w czasie słuchania ulubionych nagrań muzycznych, na koncertach, w gronie rówieśników, lub gdy chcą wyrazić dobry nastrój. Najczęściej wykonywana jest wówczas muzyka młodzieżowa. Cieszy jednak fakt, że wśród badanych znajdują się osoby odnajdujące radość w śpiewaniu melodii ludowych, jazzu oraz nuceniu fragmentów muzyki poważnej.

Do zdecydowanie mniej popularnych form aktywności ekspresyjnej należą: gra na instrumentach oraz tworzenie muzyki. Najwięcej diagnozowanych osób muzykuje na flecie prostym, co związane jest faktem, że znaczna ich część uczyła się lub nadal uczy się gry na tym instrumencie na lekcjach muzyki. Nieliczni badani grają również na gitarze, pianinie i keyboardzie. Muzykując na instrumentach respondenci w zdecydowanej większości wykonują muzykę młodzieżową. Pojedyncze osoby grają również utwory należące do muzyki ludowej, jazzowej i poważnej. Z badań wynika, że w stosunku do lat ubiegłych obniżył się odsetek młodzieży podejmującej wymienione formy aktywności. Znaczna grupa respondentów przerwała naukę gry na instrumencie z powodu zakończenia lekcji muzyki (starsze klasy gimnazjum i młodzież licealna), braku chęci i czasu lub dalszych zainteresowań w tym kierunku. Nieliczne próby tworzenia muzyki przez młodych związane są w głównej mierze z muzyką młodzieżową, a zwłaszcza z popularnym obecnie stylem hip-hop.

Udział diagnozowanej młodzieży w ekspresyjnych formach aktywności muzycznej ilustruje tabela 1.

Tab. 1. Ekspresyjne formy aktywności muzycznej młodzieży

Grupa badanych	Formy aktywności		Gra na instrumentach		Tworzenie muzyki		Śpiew		Taniec	
	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%
Gimnazjum (N=96)	33	34,38	15	15,63	58	60,42	62	64,58		
Liceum (N=106)	39	36,79	24	22,64	70	66,04	84	79,25		

Kolejnym zagadnieniem poddanym diagnozie stała się przynależność badanych do zespołów muzycznych.

Tab. 2. Przynależność młodzieży do zespołów muzycznych

Grupa badanych	Rodzaj zespołu		Chór		Zespół wokalny		Zespół taneczny		Zespół instrumentalny	
	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%
Gimnazjum (N=96)	2	2,08	6	6,25	18	18,75	7	7,29		
Liceum (N=106)	1	0,94	4	3,77	11	10,38	6	5,66		

Z zawartych w tabeli danych wynika, że niewielka grupa młodzieży należy do różnego typu zespołów muzycznych (ogółem 27,23%). Jedną z przyczyn tego zjawiska jest niewątpliwie ograniczenie ich funkcjonowania w placówkach oświatowych, zwłaszcza w szkołach, co wiąże się z redukcją nakładów finansowych na oświatę. Wśród motywów dotyczących wstępowania badanych do zespołów muzycznych dominuje zamiłowanie do śpiewu, gry i tańca. Innymi motywami wskazanymi przez respondentów były: chęć spędzenia w ten sposób wolnego czasu i spotkania nowych przyjaciół, zachęta ze strony rodziców, kolegów

lub nauczycieli oraz posiadanie odpowiednich zdolności.

W zakresie problematyki badawczej znalazła się także diagnoza percepcyjnych form aktywności muzycznej młodzieży. Rezultaty w tym obszarze ilustruje tabela 3.

Tab. 3. Percepcyjne formy aktywności muzycznej młodzieży

Grupa badanych	Formy aktywności		Słuchanie muzyki z płyt i taśm		Słuchanie muzyki z radia		Słuchanie muzyki z telewizji		Uczęszczanie na koncerty	
	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%
Gimnazjum (N=96)	91	94,79	81	84,38	81	84,38	28	29,17		
Liccum (N=106)	104	98,11	97	91,51	96	90,57	50	47,17		

Analizując powyższe dane zauważmy, że słuchanie muzyki za pośrednictwem mediów stanowi dominującą formę aktywności muzycznej współczesnej młodzieży. W odczuciu wielu osób słuchanie muzyki nie wymaga specyficznych umiejętności i przygotowań, co sprawia, że jest to najprostsza forma kontaktu z tą dziedziną sztuki. Ponadto łatwość dostępu do środków masowego przekazu, a za ich pośrednictwem do muzyki powoduje, że wśród badanych znajduje się od 84,38% do 98,11% zwolenników tej formy. W większości, respondenci słuchają w ten sposób muzyki młodzieżowej. Tylko nieliczne osoby za pośrednictwem płyt i taśm oraz radia i telewizji słuchają także muzyki jazzowej i poważnej.

W poniższym zestawieniu przedstawiono dane dotyczące sposobu, w jaki młodzież słucha muzyki za pośrednictwem mass mediów.

Tab. 4. Sposób słuchania muzyki

Sposób	Grupa badanych	Gimnazjum (N=96)		Liccum (N=106)	
		L. osób	%	L. osób	%
Muzyka stanowi rodzaj tła dźwiękowego podczas wykonywania różnych czynności		80	83,33	89	83,96
Wylącznie słucham (odpoczywam i relaksuję się)		31	32,29	47	44,34
Koncentruje się na melodii, rytmie, harmonii, ekspresji danego utworu		38	39,58	28	26,42
Koncentruje się głównie na słowach utworu		19	19,79	25	23,58
Inny sposób		2	2,08	4	3,77

Zawarte w tabeli dane dowodzą, że dla ponad 83% młodzieży z obu badanych grup muzyka stanowi najczęściej rodzaj tła (tapety dźwiękowej) podczas wykonywania różnych czynności. Niestety, taki sposób jej słuchania ma niewiele wspólnego ze świadomym procesem percepcji, umożliwiającym uchwycenie istotnych cech i walorów rozbrzmiewającej w otoczeniu odbiorcy muzyki. Drugi w kolejności sposób słuchania świadczy o tym, że dla znaczącej grupy osób (zwłaszcza licealistów) muzyka pełni funkcję relaksacyjną. Optyzmem może jednak napawać fakt, iż blisko 40% gimnazjalistów przyznaje, że słucha muzyki również w sposób świadomy, koncentrując się na melodii, rytmie, harmonii i ekspresji danego utworu.

Zauważmy także, iż uczęszczanie na koncerty, a zatem „żywy” odbiór muzyki nie cieszy się tak znaczną popularnością wśród respondentów, jak jej słuchanie za pośrednictwem mediów. Z badań wynika, że kontakt z „żywą” muzyką ma 29,17% gimnazjalistów i 47,17% licealistów (zob. tab. 3), przy czym zdecydowana ich większość uczęszcza na koncerty muzyki młodzieżowej. Nieliczna grupa młodzieży sporadycznie bierze udział w koncertach muzyki poważnej, w przedstawieniach operowych i operetkowych, koncertach muzyki jazzowej i ludowej. Niepokojący jest fakt, że istnieje znaczący odsetek osób (od 44% do 90%), które nigdy nie miały kontaktu z muzyką o szczególnie wysokich walorach artystycznych (poważną, operową, jazzową). Brak pozytywnego oddziaływania środowiska rodzinnego w tym względzie, redukcja godzin muzyki w klasach gimnazjalnych oraz ich brak w klasach licealnych, a także niejednokrotnie wymuszona względami ekonomicznymi rezygnacja ze wspólnego klasowego uczestnictwa np. w koncertach symfonicznych powoduje, że młodzież stroni od tego typu muzyki.

Przedmiotem niniejszych badań stały się także motywy dotyczące uczestnictwa respondentów w koncertach muzyki młodzieżowej i braku uczestnictwa w koncertach muzyki poważnej. Analiza danych ujawniła, że badani słuchają muzyki młodzieżowej podczas koncertów, ponieważ: lubią taki rodzaj muzyki, lubią muzykę wykonywaną na „żywo”, świetnie się wówczas bawią, taka muzyka pozytywnie wpływa na ich samopoczucie i nastroj. Natomiast wśród motywów, dla których badani nie uczestniczą w koncertach muzyki poważnej, dominują stwierdzenia: nie lubię takiej muzyki, nudzę się na koncertach, uważam, że jest to strata czasu.

Kolejny zakres badań dotyczył intelektualnych form aktywności muzycznej młodzieży. Z analizy zawartych w ankiecie danych wynika, że największą popularnością cieszy się zbieranie nagrań, następnie kolekcjonowanie zdjęć, plakatów i albumów oraz czytelność artykułów i czasopism poświęconych muzyce (zob. tab. 5). Wymienione formy dotyczą niemal w całości muzyki młodzieżowej. Młodzi ludzie kolekcjonują nagrania ulubionych wykonawców i zespołów muzycznych, najczęściej czytają artykuły o muzyce znajdujące się w takich czasopismach, jak: Bravo, Popcorn, Polski hip-hop, Ślizg czy Dziewczyna. Osoby czytające książki o tematyce muzycznej koncentrują się na biografiami znanych artystów i monografiach zespołów. Tylko nieliczni badani posiadają w swoich zbiorach nagrania muzyki poważnej i jazzowej lub przeczytali biografie wybitnych kompozytorów muzyki poważnej (F. Chopina, W. A. Mozarta, J. S. Bacha).

Tab. 5. Intelektualne formy aktywności muzycznej młodzieży

Formy	Grupa badanych		Liceum (N=106)	
	L. osób	%	L. osób	%
Czytelność książek	31	32,29	34	32,08
Czytelność artykułów i czasopism	60	62,50	62	58,49
Kolekcjonowanie książek i czasopism	40	41,67	34	32,08
Kolekcjonowanie nagrań	77	80,21	91	85,85
Kolekcjonowanie zdjęć, plakatów i albumów	65	67,71	67	63,21

W dalszej części badań diagnozie poddano umiejętność rozpoznawania różnych stylów i wykonawców muzycznych, pochodzących zarówno z pokolenia współczesnej młodzieży, jak i z czasów młodości jej rodziców. Przeprowadzono również weryfikację w zakresie identyfikacji najbardziej znanych utworów muzyki poważnej, z którymi młodzież zapoznaje się na lekcjach muzyki.

W tabeli nr 6 zestawiono wyniki dotyczące rozpoznawania stylów muzycznych.

Tab. 6. Identyfikacja stylów muzycznych

Styl \ Grupa badanych	Gimnazjum (N=96)		Liceum (N=106)	
	L. osób	%	L. osób	%
Rock	59	61,46	69	65,09
Heavy metal	51	53,13	77	72,64
Punk	50	52,08	64	60,38
Hip-hop	92	95,83	103	97,17
Pop	91	94,79	101	95,28
Techno	87	90,63	98	92,45
Jazz	66	68,75	86	81,13
Blues	54	56,25	82	77,36
Country	66	68,75	79	74,53
Reggae	57	59,38	80	75,47
Nu metal	40	41,67	58	54,72

Oceniając powyższe dane zauważmy, że młodzież licealna wykazała się wysoką umiejętnością identyfikacji zaprezentowanych stylów muzycznych. Gimnazjaliści uzyskali w opisywanym zakresie słabsze rezultaty, co należy tłumaczyć tym, iż część z nich (pierwsze klasy) wkracza dopiero w wiek największego zainteresowania muzyką popularną wśród młodego pokolenia. Jednak również w tej grupie badanych ponad 90% osób rozpoznało style, takie jak: hip-hop, pop i techno, co potwierdza potoczną obserwację świadczącą o ich niezwyklej wręcz popularności. Wśród licealistów wymienione style muzyczne należą również do najbardziej znanych. Ponadto w tej grupie badanych niemal wszystkie zaprezentowane style są rozpoznawane przez zdecydowaną większość osób, co niewątpliwie świadczy o ich autentycznym zainteresowaniu tego typu muzyką i jej wysokim znawstwie.

Przyjrzyjmy się teraz danym związanym z rozpoznawaniem wykonawców (piosenkarzy i zespołów) zróżnicowanej stylistycznie muzyki młodzieżowej (zob. tab. 7). Wynika z nich, że i w tym przypadku młodzież licealna wykazała się wyższymi kompetencjami, zwłaszcza w odniesieniu do niektórych zagranicznych wykonawców. W obu diagnozowanych grupach niemal wszystkie osoby prawidłowo rozpoznały polskich piosenkarzy: Ryszarda Rynkowskiego, Krzysztofa Krawczyka, Kayah oraz rodzime zespoły: Blue Cafe i Ich Troje. Spośród zagranicznych wykonawców najwięcej osób poprawnie rozpoznało charakterystyczne głosy Elvise Presleya oraz Celine Dione.

W końcowym etapie badań zweryfikowano kompetencje młodzieży w zakresie rozpoznawania kompozytorów i utworów muzyki poważnej.

Z zawartych w tabeli danych wynika, że żadna z badanych grup nie uzyskała tak dobrych rezultatów, jak w przypadku identyfikacji stylów i wykonawców popularnej wśród młodzieży

Tab. 7. Rozpoznawanie wykonawców muzycznych

Wykonawca	Gimnazjum (N=96)		Liceum (N=106)	
	L. osób	%	L. osób	%
Elvis Presley	96	100,00	101	95,28
The Rolling Stones	21	21,88	81	76,42
The Beatles	53	55,21	91	85,85
The Doors	6	6,25	76	71,70
Celine Dion	93	96,88	103	97,17
Eric Clapton	15	15,63	52	49,06
Joe Cocker	35	36,46	74	69,81
Lady Pank	69	71,88	94	88,68
Perfect	73	76,04	95	89,62
Czerwone Gitary	68	70,83	97	91,51
Krzysztof Krawczyk	95	98,96	105	99,06
Ryszard Rynkowski	94	97,92	103	97,17
Kayah	92	95,83	105	99,06
Alicia Keys	61	63,54	92	86,79
Blue Cafe	95	98,96	104	98,11
Ich Troje	90	93,75	104	98,11

Tab. 8. Rozpoznawanie kompozytorów i utworów muzyki poważnej

Przykłady muzyczne	Gimnazjum (N=96)				Liceum (N=106)			
	Kompozytor		Utwór		Kompozytor		Utwór	
	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%	L. osób	%
A. Vivaldi, Cztery pory roku-Wiosna	64	66,67	64	66,67	68	64,15	43	40,57
F. Chopin, Etiuda rewolucyjna c-moll	59	61,46	12	12,50	85	80,19	28	26,42
L. van Beethoven, Oda do radości	57	59,38	75	78,13	60	56,60	72	67,92
M. Ravel, Bolero	17	17,71	31	32,29	1	0,94	6	5,66
G. Bizet, Carmen	0	0,00	12	12,50	0	0,00	1	0,94

muzyki. Ponadto, w przeciwieństwie do zaprezentowanych wcześniej wyników badań, tutaj większymi kompetencjami wykazała się młodzież gimnazjalna. Licealiści okazali się lepsi jedynie w przypadku identyfikacji stylu twórczości F. Chopina i jego utworu – Etiudy rewolucyjnej c-moll. Wyższe kompetencje gimnazjalistów spowodowane są prawdopodobnie tym, iż część z nich, w przeciwieństwie do licealistów, podlega nadal edukacji muzycznej. Zwróćmy również uwagę na wyniki dotyczące identyfikacji stylu kompozytorów, które dowodzą, że Chopin rozpoznawany jest lepiej niż jego utwór. Odwrotna sytuacja zachodzi w przypadku identyfikacji stylu Beethovena i Ravela, bowiem Oda do radości i Bolero

lepiej są znane badanym niż nazwiska ich twórców. Zauważmy ponadto, że żadna z diagnozowanych osób nie rozpoznała stylu twórczości Bizeta, a jedynie 13 badanych potrafiło podać tytuł jego opery. Otrzymane dane pozwalają przypuszczać, iż w przypadku identyfikacji stylu twórczości innych kompozytorów i ich dzieł należących do arcydzieł światowej literatury muzycznej, wyniki badań również nie byłyby satysfakcjonujące.

Podsumowanie

Z zaprezentowanych badań wyłania się obraz aktywności muzycznej współczesnej młodzieży. Tak jak założono, aktywność tę zdominowały formy percepcyjne, a wśród nich słuchanie muzyki za pośrednictwem płyt i taśm. Wśród ekspresyjnych form aktywności zdecydowanie przeważa taniec, natomiast wśród intelektualnych kolekcjonowanie nagrań. Wszystkie formy aktywności muzycznej badanych zdominowała muzyka młodzieżowa. Respondenci wykazują wysokie kompetencje w zakresie rozpoznawania różnych stylów i wykonawców muzycznych, popularnych nie tylko dziś, ale również w minionych dekadach. Pomimo że dla większości badanych muzyka stanowi rodzaj tła dźwiękowego podczas wykonywania różnych czynności, doskonale orientują się oni w charakterystycznych głosach i brzmieniach zróżnicowanej stylistycznie muzyki młodzieżowej, znając dobrze jej przedstawicieli. Na tym tle kontakt z muzyką o wysokich walorach artystycznych wypada słabo. Młodzież w większości nie lubi, nie rozumie i nie potrafi dostrzec piękna tkwiącego w muzyce poważnej, a uczęszczanie na koncerty tego typu muzyki uważa za stratę czasu.

Należałoby zatem zastanowić się nad tym, dlaczego tak się dzieje. Dlaczego edukacja muzyczna dzieci i młodzieży nie przynosi oczekiwanych rezultatów? Nie chodzi przecież o kwestionowanie wartości i znaczenia muzyki młodzieżowej w życiu młodego człowieka, który w naturalny sposób kieruje swoje emocje i zainteresowania właśnie ku takiej muzyce. Chodzi raczej o współistnienie wielu rodzajów muzyki, w tym także symfonicznej, operowej, jazzowej, od których młodzież nie będzie stroniła, a które będzie znała, rozumiała, oceniała i wreszcie doceniała zawarte w nich piękno. Próbując odpowiedzieć na te pytania, należy zwrócić uwagę na wychowanie dziecka, a później młodego człowieka w środowisku domowym, które tak rzadko zapewnia mu kontakt z muzyką o wysokich walorach artystycznych. Ponadto media nieustannie lansujące popularne przeboje muzyki rozrywkowej, również nie sprzyjają kształtowaniu zainteresowań muzyką artystyczną. I wreszcie szkoła, często bez odpowiedniego zaplecza technicznego (bogatej płytoteki, dobrej jakości sprzętu odtwarzającego), bez środków na udział młodzieży w koncertach, a czasem również bez pomysłu na ciekawą lekcję, nie rozbudza zainteresowań wartościową muzyką, co sprawia, że młodzież nie czuje z nią emocjonalnej więzi. Nie negując zatem znaczenia muzyki młodzieżowej, należy podjąć zintensyfikowane starania, zwłaszcza w rodzinie i szkole, o przygotowanie młodego pokolenia do obioru sztuki, w tym muzyki o wysokich walorach artystycznych, aby kontakt z nią nie był wyłącznie przywilejem elit.

Bibliografia

Chodkowski A. red., 1995, Encyklopedia muzyki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Nowicka A., 2005, Aktywność muzyczna młodzieży i jej środowiskowe uwarunkowania na przykładzie badań przeprowadzonych wśród uczniów I klasy gimnazjum i liceum ogólnokształcącego, praca magisterska, maszynopis, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

Przyczynek K., 2005, *Aktywność muzyczna młodzieży i jej środowiskowe uwarunkowania na przykładzie badań przeprowadzonych wśród uczniów III klasy gimnazjum i liceum*, praca magisterska, maszynopis, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

Rogalski E., 2000, *Miejsce muzyki w życiu młodzieży na tle innych zainteresowań kulturalnych*, (w:) red. A. Białkowski, *Powszechna edukacja muzyczna a wyzwania współczesności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

Szubertowska E., 2002, *Muzyczna aktywność własna a świadoma percepcja muzyki młodzieży szkół średnich*, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

Szubertowska E., 2003, *Edukacja a kultura muzyczna młodzieży*, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

Uchyła-Zroski J., 1999, *Promuzyczne zachowania młodzieży w okresie dorastania i ich uwarunkowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Wieczorkowska A., 2005, *Aktywność muzyczna młodzieży i jej środowiskowe uwarunkowania na przykładzie badań przeprowadzonych wśród uczniów III klasy gimnazjalnej i licealnej*, praca magisterska, maszynopis, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

Zajdlewicz J., 2005, *Aktywność muzyczna młodzieży i jej środowiskowe uwarunkowania na przykładzie badań przeprowadzonych wśród uczniów I klasy gimnazjum i liceum ogólnokształcącego*, praca magisterska, maszynopis, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.

Summary:

Musical activity of the young – research account

Chapters: Introduction; Research results; Conclusion

The article contains results of the research concerning different forms of musical activity of the young. The research was carried out in some junior secondary schools and secondary schools in Bydgoszcz in 2004. From the research it appears that musical activity of students is shown in different forms of the contact with music including: singing, playing musical instruments, dance, creating and listening to music, reading books and collecting things connected with it. It was also observed that musical activity of the young is dominated by youth music. Most of the examined students listen to this kind of music using records and tapes. The research also revealed that the young show high level of competence to recognize styles and performers of youth music whereas they are significantly worse at identifying composers and pieces of classical music.

Keywords: forms of musical activity of the young; youth music.

1 Sprawdzian muzyczny, opracowany przez zespół badawczy pod kierunkiem B. Bonny, składał się z wybranych fragmentów muzyki młodzieżowej i poważnej, nagranych na płytę CD.

2 Badania w ramach seminarium magisterskiego pod kierunkiem autorki przeprowadziły: A. Wieczorkowska, K. Przyczynek, J. Zajdlewicz i A. Nowicka.